

สมรรถนะของภาครัฐในการสนับสนุนผู้สูงอายุ:
กรณีศึกษา ผู้สูงอายุในอำเภอธารโต จังหวัดยะลา
The Competency of the Government Sector in Supporting the
Elderly: A Case Study of the Elderly in Than to District, Yala
Province

พระมหาวิเชษฐ์ สุวตมโน (ศรีพรหม)

Phramaha Wichet Suwattano (Sriprom)

คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Graduate School of Social and Environmental Development,

National Institute of Development Administration

Corresponding Author Email: mahawichet@gmail.com

Received August 23, 2021; Revised September 11, 2021; Accepted: September 13, 2021



บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ 2) ศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุในการให้รัฐเข้ามาสนับสนุน 3) ศึกษาปัญหาสมรรถนะของภาครัฐต่อการสนับสนุนผู้สูงอายุ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ อำเภอธารโต จังหวัดยะลา ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) คือ ประธานชมรมผู้สูงอายุในอดีตและปัจจุบัน และผู้สูงอายุที่เคยดำรงตำแหน่งทางภาครัฐ จำนวน 15 คน ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) และนำเสนอผลการศึกษาในเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัญหาการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ แบ่งออกเป็น 2 ด้านคือ 1) ด้านร่างกาย ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพ, ปัญหาด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน, และปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 2) ปัญหาทางด้านจิตใจ ได้แก่ ปัญหาด้านความกังวลในอนาคต, ปัญหาเรื่องความกลัวหรือกังวลเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และปัญหาเรื่องสัมพันธภาพในครอบครัว

2. ความต้องการของผู้สูงอายุในการให้รัฐมาสนับสนุนมี 2 ด้าน คือ 1) ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความต้องการด้านรายได้, ด้านสุขภาพ, และด้านความรู้ ทักษะ ในการประกอบอาชีพ 2) ความ

ต้องการด้านสังคม ได้แก่ความต้องการให้รัฐเข้ามาสนับสนุนด้านการรวมกลุ่ม และการสร้างเครือข่าย, ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน, และด้านการสร้างสันติสุขภายในชุมชน

3. ปัญหาด้านสมรรถนะของภาครัฐในการสนับสนุนผู้สูงอายุ มี 5 ประการ ได้แก่ 1) ความไม่เพียงพอ ทัวถึง และเป็นธรรมในการสนับสนุน 2) ความไม่จริงจังจากภาครัฐในการสนับสนุน 3) ปัญหาการระเบียบ โครงสร้างที่ไม่เอื้ออำนวย 4) ความไม่ต่อเนื่องของการสนับสนุน 5) ปัญหาด้านความเข้าใจในความละเอียดอ่อน และความต้องการของชุมชนที่แท้จริง

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ผู้สูงอายุ, การสนับสนุนทางสังคม

Abstract

The objectives of this research were 1) to study problems in the elderly's lifestyle, 2) to study the needs of the elderly for government support, and 3) to study the problems of the government's competency in supporting the elderly. By using a qualitative research process, the research area was Than to District, Yala Province. Key Informants is 15 elderlies of the president of the elderly club in the past and present and elderly who have previously held government positions, using a purposive sampling method. Data were collected by using an unstructured interview, and present the results in a descriptive explanation. The results showed that

1. The problems in life of the elderly were divided into 2 aspects: 1) Physical problems, include health problems, problems in daily life, and problems in life and property safety 2. Mental problems, include future worries, fears or concerns about the safety of life and property, and family problems.

2. The needs of the elderly for government support were of two aspects: 1) personal factors, include needs for income, health, and knowledge and skills in occupation 2) Social needs include the need for the government to support the integration and networking, Infrastructure development in community, and creating peace within the community.

3. The problems in the government's competency in supporting the elderly, include 1) inadequacy, thoroughness and fairness in support 2) Untruthfulness from the government in supporting 3) structural and rules problems in support 4) discontinuity of support 5) problems in understanding of sensitivity and real community needs

Keyword: Competency, elderly, Social Support

บทนำ

การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Ageing Society) เป็นปรากฏการณ์ที่ก่อให้เกิดความกังวลทั้งในระดับโลก และระดับชาติ สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนผ่านตัวเลขในเชิงปริมาณในรอบครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ประชากรโลกได้เพิ่มขึ้นมากกว่า 4 พันล้านคน ในปี ค.ศ.1960 โลกมีประชากรครบ 3 พันล้านคน และเพิ่มขึ้นถึง 7 พันล้านคนใน ค.ศ. 2011 จนกระทั่ง ค.ศ. 2016 ประชากรโลกเพิ่มขึ้นเป็น 7,433 ล้านคน และในปี 2017 โลกของเรามีประชากรรวมทั้งหมดประมาณ 7,550 ล้านคน ในจำนวนนี้ประกอบด้วยประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 962 ล้านคน หรือคิดเป็น 12.7 % มีแนวโน้มว่าประชากรโลกจะมีอายุสูงขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วได้กลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ไปแล้วทุกประเทศ ในขณะที่ประชากรในประเทศกำลังพัฒนากำลังมีอายุโดยเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว หลายประเทศได้กลายเป็นสังคมสูงอายุแล้ว และหลายประเทศกำลังจะกลายเป็นสังคมสูงอายุในไม่ช้า การสูงวัยของประชากรจึงเป็นปรากฏการณ์ที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากรทั่วโลกอยู่ในปัจจุบันและในอนาคตข้างหน้า (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2560) นอกจากนี้ในปี 2017 ทั้ง 10 ประเทศที่เป็นสมาชิกของอาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of Southeast Asian Nations - ASEAN) มีประชากรรวมกันทั้งสิ้นประมาณ 647 ล้านคน ในจำนวนนี้ประกอบด้วย ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 63.9 ล้านคน หรือคิดเป็น 9.9 %, (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2560 : 26)

จากสถานการณ์การเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุในเชิงปริมาณทั่วโลกซึ่งก่อให้เกิดความกังวลต่อปัญหาที่ตามมาของการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เช่น ปัญหาคุณภาพชีวิต ปัญหาด้านแรงงาน เป็นต้น ขณะเดียวกันประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงอายุ (Ageing Society) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 เป็นต้นมา โดย 1 ใน 10 ของประชากรไทยเป็นประชากรที่มีอายุเกินกว่า 60 ปีขึ้นไป และคาดว่าประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุ โดยสมบูรณ์ (Complete Aged Society) ในปี พ.ศ. 2564 ประชากรสูงอายุจะมีถึง 1 ใน 5 และเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super Aged Society) และในอีก 20 ปี (พ.ศ. 2578) โดยประมาณการว่า จะมีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนประชากรทั้งหมด

การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุดังกล่าวข้างต้น ไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาและความท้าทายเพียงแค่ตัวเลขในเชิงปริมาณเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญต่อสังคมผู้สูงอายุในเชิงคุณภาพด้วย สะท้อนให้เห็นผ่านผลการศึกษามากมายแสดงให้เห็นถึงการขาดหลักประกันทางรายได้ของคนไทยส่วนใหญ่ การขาดการส่งเสริมด้านการออมอย่างจริงจังของรัฐบาลที่ผ่านมา ทำให้ผู้สูงอายุจำนวนมากยังคงต้องพึ่งพารายได้จากบุตรเป็นหลัก แม้จะมีเบี้ยยังชีพที่จัดสรรให้ครอบคลุมผู้สูงอายุมากขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะเป็นแหล่งหลักในการดำรงชีวิต ในอนาคต การพึ่งพารายได้จากบุตรจะยิ่งยากมากขึ้นเนื่องจากการที่ผู้สูงอายุรุ่นต่อไปมีบุตรน้อยลงมาก ขณะเดียวกันภาวะความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและการกระจุกตัวของการพัฒนา จะทำให้คนวัยทำงานต้องออกนอกพื้นที่ ไปทำงานในเมืองหรือต่างถิ่น ทั้งให้ผู้สูงอายุต้องอยู่กันตามลำพัง บ้างก็ต้องแบกรับภาระในการเลี้ยงดูหลานที่ยังเล็ก ซึ่งบุตรในวัยแรงงานทั้งไว้ให้ สภาพการณ์ดังกล่าวเป็นประเด็นท้าทายต่อทั้งคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและเด็ก ซึ่งอยู่ในวัยที่ต้องการการดูแลและพัฒนาศักยภาพอย่างถูกต้องเหมาะสม สำหรับคนในวัยทำงานนั้น มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นแรงงานในระบบที่มีหลักประกันรายได้ในยามสูงอายุจากระบบประกันสังคม แรงงาน

ส่วนใหญ่อีกกว่า 25 ล้านคน เป็นแรงงานนอกระบบที่ยังไม่มีหลักประกันใด ๆ ทั้งสิ้นในยามสูงอายุ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558)

การเข้าสู่สังคมสูงอายุ จึงเป็นปัญหาและความท้าทายต่อสมรรถนะของภาครัฐในการช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริมผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และการที่ภาครัฐจะสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลนั้น ภาครัฐต้องเข้าใจ และทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุภายใต้บริบทเฉพาะของพื้นที่ที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ ดูแลผู้สูงอายุ ในด้านที่สำคัญ เช่น ด้านสุขภาพร่างกาย วิธีชีวิตการเป็นอยู่ ด้านความสัมพันธ์ และการยอมรับในสังคม ด้านอาชีพ รายได้ ตลอดจนถึง การให้กำลังใจ กิจกรรมความเชื่อทางศาสนา เป็นต้น ประเด็นเหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และเป็นความท้าทายต่อสมรรถนะของภาครัฐทั้งในระดับบุคคล และสมรรถนะในระดับองค์การ ที่จะสามารถสนับสนุน ช่วยเหลือ ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ อันจะนำไปสู่สังคมที่เข้มแข็ง และมีคุณภาพอย่างยั่งยืน

บทความวิจัยนี้จึงนำเสนอปัญหาในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ความต้องการของผู้สูงอายุในการให้รัฐเข้ามาสนับสนุน และปัญหาสมรรถนะของภาครัฐต่อการสนับสนุนผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอธารโต จังหวัดยะลา ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่พิเศษทางภาคใต้ของประเทศไทย ที่มีปัญหาการก่อความไม่สงบมาเป็นเวลาหลายปีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้เป็นบริบทพื้นที่ที่น่าสนใจเพื่อจะนำไปสู่การทราบถึงปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ และสมรรถนะของภาครัฐในการสนับสนุนให้ถูกต้อง และตรงกับความต้องการต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ อำเภอธารโต จังหวัดยะลา โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1) กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

1.1 กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้สูงอายุในตำบลแม่หวาด, ผู้สูงอายุตำบลคีรีเขต, และผู้สูงอายุในตำบลธารโต ทั้งหมดอยู่ในพื้นที่อำเภอธารโต จังหวัดยะลา

1.2 ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) คือผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่เป็นประธานชมรมผู้สูงอายุในอดีตและปัจจุบัน และผู้สูงอายุที่เคยดำรงตำแหน่งทางภาครัฐ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นต้น จำนวนทั้งสิ้น 15 คน ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้สูงอายุที่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อประเด็นที่ทำการศึกษา

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เอกสาร ตำรา ที่ให้ข้อมูลเฉพาะเจาะจง และข้อมูลพื้นฐานภายในพื้นที่

2.2 ใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่โครงสร้าง (Unstructured Interview) ซึ่งเป็นคำถามในลักษณะปลายเปิดในประเด็นที่เกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินชีวิต, ความต้องการให้ภาครัฐเข้ามาสนับสนุน, ปัญหาของภาครัฐในการเข้ามาสนับสนุน

2.3 ใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยสังเกตจากบริบท สภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในชุมชน รวมถึงลักษณะของการดำเนินชีวิตประจำวันด้วย

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาจากเอกสาร ตำรา ที่ให้ข้อมูลเฉพาะเจาะจง และข้อมูลพื้นฐานภายในพื้นที่เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์

3.2 ดำเนินการสัมภาษณ์ตามแบบที่กำหนดไว้ โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญทุกคนในประเด็นเดียวกัน แล้วทำการจดบันทึกเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์

3.3 สังเกตบริบท สภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในชุมชน รวมถึงลักษณะของการดำเนินชีวิตประจำวันทำการจดบันทึก และนำข้อมูลมาวิเคราะห์

4) การตรวจสอบข้อมูล

ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เป็นการพิจารณาจากช่วงเวลาสถานที่และบุคคลที่แตกต่างกัน ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลได้จัดดำเนินการไปพร้อมกับการเก็บข้อมูล โดยตรวจสอบข้อมูลทันทีในสนาม ซึ่งการตรวจสอบข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มาทำการสนทนาแบบไม่เป็นทางการโดยสรุปข้อมูลนั้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟัง หากมีข้อมูลที่แตกต่างเพิ่มเติมก็จะนำไปปรับปรุงแก้ไข หรือตรวจสอบให้มีความถูกต้องแม่นยำมากที่สุด

5) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่เพื่อทำการวิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหา และใช้วิธีการตีความ (Interpretation) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาปัญหาในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้แบ่งลักษณะของปัญหาออกเป็นสองด้าน คือ 1) ปัญหาด้านร่างกาย และ 2) ปัญหาด้านจิตใจ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปได้ดังนี้

1) จากการศึกษาปัญหาทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ พบว่า ปัญหาอันดับแรกคือ ปัญหาด้านสุขภาพ โรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิต เพราะผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนมากมีโรคประจำตัว และต้องเดินทางไปโรงพยาบาลเพื่อเข้ารับการตรวจรักษา รวมถึงต้องเดินทางไปรับยามารับประทานอยู่เป็นประจำ บางรายที่ไม่ได้เป็นโรคร้ายแรงสามารถรับการรักษาจากสถานีนอนมายที่อยู่ใกล้ชุมชนได้ แต่บางรายที่เป็นโรคอันตรายและเรื้อรัง ซึ่งจะต้องได้รับการรักษาจากโรงพยาบาลที่มีบุคลากร และเครื่องมือทางการแพทย์ที่ทันสมัยต้องเดินทางเป็นประจำ และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง สอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งที่อธิบายว่า “ผู้สูงอายุบางรายที่อายุมากมีโรคประจำตัว และอยู่เพียงลำพัง ลูกหลานไม่ได้อยู่ด้วย ซึ่งทำให้เกิดปัญหาการดำเนินชีวิตในทุกด้าน ซึ่งชมรมผู้สูงอายุก็ได้พยายามให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้น”

ปัญหาต่อมา คือปัญหาด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การกิน และการนอน เป็นต้น เนื่องจากผู้สูงอายุบางรายมีโรคประจำตัว ร่างกายไม่แข็งแรง อยู่เพียงลำพัง ไม่มีลูกหลานดูแล ต้องพึ่งพาตนเองเป็นหลัก ทำให้เกิดปัญหาในแง่การดำเนินชีวิต

ส่วนปัญหาทางด้านร่างกายลำดับสุดท้ายคือ ปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ต้องทำงานหาเลี้ยงชีพ และต้องเดินทางออกนอกพื้นที่เป็นประจำ ทำให้เกิดความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายจากการทำงาน และการก่อความไม่สงบในพื้นที่

2) จากการศึกษาปัญหาทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ พบว่า ปัญหาอันดับแรก คือ ปัญหาด้านความกังวลในอนาคต แม้ว่าโดยปกติแล้วผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะไม่ได้มองไปไกลถึงอนาคต ส่วนมากคิดถึงเรื่องการเป็นอยู่วันต่อวันเท่านั้น แต่เมื่อพูดถึงอนาคตซึ่งสภาพร่างกายจะชราภาพมากขึ้น อาจไม่มีลูกหลานดูแลยามเจ็บป่วย ไม่สามารถทำงานได้ ตลอดจนถึงไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองในการดำเนินชีวิตได้ดีเหมือนเดิม ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความกังวล เพราะมองภาพไม่ออกว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับตนเองในอนาคต ต่อมาคือปัญหาความกังวลเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้มีผลกระทบต่อการทำมาหากิน ซึ่งปัญหานี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่ แม้ว่าในพื้นที่ชุมชนยังไม่มีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น แต่ปัญหาความกังวลมักจะเกิดขึ้นเมื่อคนในชุมชนมีฐานะจำเป็นต้องเดินทางออกนอกพื้นที่ เช่น ผู้สูงอายุต้องไปโรงพยาบาลตามหมอนัด เป็นต้น ทำให้มีความกังวลต่อความเสี่ยงในชีวิตและทรัพย์สิน นอกจากนั้นความกังวลยังเกิดการถูกเอารัดเอาเปรียบจากการทำการค้าขาย การทำสวน และกรรมสิทธิ์ในที่ดินด้วย และประการสุดท้าย คือ ปัญหาเรื่องสัมพันธภาพในครอบครัว ผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนมากไม่ได้อยู่กับลูกหลาน เพราะลูกหลานย้ายไปอยู่ต่างที่ นานครั้งจะกลับมาเยี่ยม ส่วนมากในโอกาสสำคัญ เช่น วันปีใหม่ หรือวันสงกรานต์ เป็นต้น มากไปกว่านั้น ผู้สูงอายุบางรายมีปัญหาครอบครัวแตกแยก บางรายอยู่กับหลานที่เป็นวัยรุ่นซึ่งมีปัญหาในการดูแล เรื่องนี้ถือว่าเป็นความกังวลอย่างมาก และคนภายนอกมักมองว่าเป็นปัญหาภายในครอบครัว ไม่สามารถเข้าไปช่วยเหลือได้

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 2 การศึกษาประเด็นด้านความต้องการของผู้สูงอายุในการให้รัฐมาสนับสนุน ผู้วิจัยได้แบ่งลักษณะของความต้องการออกเป็น 2 ด้านคือ คือ 1) ความต้องการด้านปัจจัยส่วนบุคคล 2) ความต้องการด้านสังคม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปได้ดังนี้

1) จากการศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุในการให้รัฐมาสนับสนุนในด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ความต้องการอันดับแรก คืออยากให้มาช่วยเหลือด้านรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความต้องการให้รัฐเข้ามาสนับสนุนในแง่ของการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ภายในท้องถิ่นซึ่งเป็นเอกลักษณ์ และมีความโดดเด่นเฉพาะ ภาครัฐทำหน้าที่สนับสนุนโดยการประชาสัมพันธ์ และหาตลาดเพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จัก และมีตลาดในการขายผลิตภัณฑ์ นอกจากนั้น ต้องการให้รัฐเข้ามาสนับสนุนเรื่อง การสร้างงานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดรายได้ในการเลี้ยงชีพ ประการต่อมาคือ อยากให้รัฐเข้ามาสนับสนุนคือด้านสุขภาพ การตรวจรักษาโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต เพราะการเดินทางไปรับการตรวจรักษาค่อนข้างลำบาก ด้วยสภาพพื้นที่ และสถานการณ์ความไม่สงบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นด้านสุขภาพเฉพาะทางที่มีค่าใช้จ่ายสูง เช่น โรคทางตา และฟัน เป็นต้น การให้บริการจากสถานอนามัยมีข้อจำกัดมากทั้งด้านเครื่องมือ และบุคลากรทางการแพทย์ ส่วนใหญ่แล้วจะทำการตรวจรักษาในเบื้องต้นเท่านั้น ประเด็นสุขภาพนี้ยังรวมถึงข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในพื้นที่ซึ่งมีค่อนข้างน้อย ทำให้ผู้สูงอายุในพื้นที่ดูแลสุขภาพตนเองไม่ถูกวิธี รวมถึงการทราบข่าวสารสิทธิประโยชน์ต่างๆ ทางทางการแพทย์ยังไม่ทั่วถึง ประการสุดท้ายที่

อยากให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือคือ การช่วยเหลือด้านการให้ความรู้เพิ่มพูนทักษะด้านต่างๆ ในการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เพราะในท้องถิ่นมีชมรมผู้สูงอายุประจำตำบลอยู่แล้ว มีการเปิดเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อร่วมกันทำกิจกรรม ในลักษณะนี้รัฐสามารถเข้ามาสนับสนุนได้หลายๆ ด้านทั้งบุคลากร เงิน วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งการที่ผู้สูงอายุมาเรียนรู้ และเพิ่มพูนทักษะด้านต่างๆ นอกจากจะช่วยให้การประกอบอาชีพแล้ว สิ่งสำคัญมากกว่านั้น คือ การที่ผู้สูงอายุได้ร่วมกันทำกิจกรรม ได้มาฝึกการใช้ความคิด การแสดงออก บอกเล่าประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันและกันภายในชุมชน เห็นคุณค่าในตนเอง และทำให้สุขภาพกายและใจแข็งแรงด้วย

2) จากการศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุในการให้รัฐมาสนับสนุนในด้านสังคม พบว่าประเด็นแรกคืออยากให้รัฐเข้ามาช่วยเหลือด้านการรวมกลุ่ม และการสร้างเครือข่ายต่างๆ เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่ม และประสานความร่วมมือระหว่างกัน อีกทั้งเพื่อขับเคลื่อนกลุ่มที่มีอยู่แล้วให้สามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งที่ผ่านมาการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ของชมรมผู้สูงอายุมีปัญหาไม่ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐเท่าที่ควร ทำให้ขาดความต่อเนื่อง และขาดประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรม การดูแลผู้สูงอายุนั้นต้องประสานความร่วมมือกันหลายฝ่าย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่เช่น ด้านสุขภาพ โดยสถานีอนามัย ด้านจิตใจ เกี่ยวข้องกับสถาบันทางศาสนา ด้านการให้ความรู้เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา ด้านความปลอดภัย โดยเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ ฝ่ายปกครอง ถ้าหากหน่วยงานเหล่านี้มีการประสานงาน และมีความร่วมมือระหว่างกัน ก็จะทำให้การดูแลผู้สูงอายุนั้นมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้น

ประการต่อมา อยากให้ภาครัฐเข้ามาสนับสนุนในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น น้ำเพื่ออุปโภค บริโภค ไฟฟ้า ถนนหนทาง เป็นต้น เพราะบางพื้นที่เกิดปัญหาไฟฟ้าไม่เพียงพอ และไม่เสถียร ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากจำนวนประชากรในชุมชนที่เพิ่มมากขึ้น แต่กำลังส่งไฟฟ้าเข้ามาในพื้นที่ยังมีกำลังเท่าเดิม จึงทำให้ไฟฟ้าไม่พอใช้ในชุมชน โดยเฉพาะเวลาจัดงานต่างๆ ได้มีร้องขอไปทางภาครัฐไปหลายครั้งแต่ยังไม่ได้รับการดำเนินการปรับปรุงแก้ไข นอกจากนั้นโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ ถนน ซึ่งชำรุดเสียหาย ทำให้ไม่สะดวกในการสัญจรไปมา โดยเฉพาะในช่วงเวลาของการเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งต้องมีการขนถ่าย เคลื่อนย้ายผลผลิตเข้าไปส่งในเมือง และประการสุดท้ายอยากให้รัฐเข้ามาสนับสนุนด้าน การสร้างความสมานฉันท์และความสันติสุขในการอยู่ร่วมกันในชุมชน เพราะถ้าเกิดความสมานฉันท์ และความสงบสุขในชุมชนแล้วก็จะส่งผลให้ด้านอื่นๆ เกิดผลดีตามไปด้วย

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 3 การศึกษาประเด็นด้านสมรรถนะของภาครัฐในการสนับสนุนผู้สูงอายุ พบปัญหาของสมรรถนะภาครัฐในการสนับสนุนผู้สูงอายุ ดังต่อไปนี้

1) ความไม่เพียงพอ ทัวถึง และเป็นธรรมในการสนับสนุน เป็นปัญหาที่สำคัญในแง่ของการกระจายการสนับสนุน และการช่วยเหลือผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐ ทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง และเพียงพอต่อความต้องการ นอกจากนั้น การจัดระดับฐานะความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุไม่ละเอียดชัดเจนเพียงพอ ทำให้การสนับสนุนช่วยเหลืออาจเกิดความเหลื่อมล้ำ และความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้น

2) ความไม่จริงใจจากภาครัฐในการสนับสนุน ปัญหาสำคัญที่สะท้อนจากผู้สูงอายุในพื้นที่ซึ่งอธิบายว่า ภาครัฐมีกำลังทั้งทางด้านงบประมาณ บุคลากร และเครื่องมือต่างๆ แต่ปัญหาหลักอยู่ที่ว่า ภาครัฐไม่มีความจริงใจ หรือใส่ใจให้ความสำคัญที่จะให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุในพื้นที่ หากภาครัฐมีความจริงใจ และใส่ใจที่จะให้ความช่วยเหลือสนับสนุนจะก่อให้เกิดผลดี เพราะในพื้นที่มีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุอยู่แล้ว เช่น ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มภูมิปัญญาพื้นบ้าน เป็นต้น ซึ่งภาครัฐไม่จำเป็นต้องมาจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ใหม่ ภาครัฐสามารถเข้ามาสนับสนุนส่งเสริมได้เลย ส่วนไหนที่เป็นจุดแข็งที่ทำได้อยู่แล้วรัฐก็เข้าไปสนับสนุน ส่วนไหนที่เป็นจุดอ่อนรัฐก็เข้าไปช่วยเสริมสร้างให้มีความเข้มแข็งขึ้นมา

3) ปัญหาการระเบียบ โครงสร้างที่ไม่เอื้ออำนวย โครงสร้างหน่วยงานของภาครัฐที่ไม่ยืดหยุ่น โดยเฉพาะปัญหาเรื่องกฎ ระเบียบของภาครัฐที่ไม่เอื้อต่อการช่วยเหลือสนับสนุน เช่น กิจกรรมบางอย่างที่เป็นประโยชน์กับผู้สูงอายุ แต่ระเบียบของภาครัฐก็ไม่สามารถให้งบประมาณมาสนับสนุนได้ เป็นต้น

4) ความไม่ต่อเนื่องของการสนับสนุน การช่วยเหลือจากภาครัฐหลายในหลายกรณีไม่เกิดความต่อเนื่องจึงทำให้การสนับสนุนช่วยเหลืออาจจะเห็นผลดีในช่วงแรกเริ่ม แต่ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจึงทำให้การดำเนินงานโครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ ไม่เกิดความยั่งยืน

5) ความเข้าใจถึงความละเอียดอ่อน และความต้องการของชุมชนที่แท้จริง ภาครัฐจำเป็นต้องเข้าใจถึงประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนในพื้นที่ ซึ่งมีความคิด ความเชื่อที่หลากหลายเพื่อจะได้ช่วยเหลือได้ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ ในลักษณะนี้ภาครัฐต้องลงมาใกล้ชิดกับชุมชนมากขึ้นเพื่อทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริง จะได้ช่วยเหลือ สนับสนุนได้ถูกต้อง เหมาะสม ตรงตามความต้องการ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ประกอบด้วย ปัญหาด้านสุขภาพ, ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน, ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านความกังวลในอนาคต, เรื่องความกลัวหรือกังวลเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน, และปัญหาเรื่องสัมพันธภาพในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านสุขภาพซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญของผู้สูงอายุโดยทั่วไป ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต การเป็นอยู่ นอกจากนั้น ปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทั้งจากการทำงาน อาชญากรรมการละเมิดสิทธิของผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ก็เป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จงจิตต์ ฤทธิรงค์ และคณะ (2560) พบว่า ปัญหาในการถูกละเมิดสิทธิของผู้สูงอายุประกอบด้วย 1) ปัญหาด้านสิทธิส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ 2) ปัญหาการเงินและทรัพย์สิน 3) ปัญหาด้านการรักษาพยาบาล 4) ปัญหาด้านกฎหมายหรือจริยธรรม และ 5) ปัญหาและความเสี่ยงจากภาวะสมองเสื่อม เช่นเดียวกับกับผลการศึกษาของ เพ็ญจันทร์ ประดับมุข-เซอร์เรอร์ และคณะ พบว่า รูปแบบภัยทางสังคมต่อผู้สูงอายุ มีรูปแบบหลักๆ คือ ภัยด้านจิตใจการถูกดูต่ำ ถูกดูเหยียดหยาม ภัยด้านร่างกายและการถูกข่มขู่สร้างความหวาดกลัว ภัยจากการถูกบังคับ จำกัดพื้นที่ ภัยจากการถูกรีดไถ หลอกลวงเอาทรัพย์สิน ภัยจากการถูกละเลย ไม่ได้รับการดูแล ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย และเงื่อนไขหลายประการซึ่งภาครัฐต้องให้ความสำคัญ และพิจารณาให้ละเอียด รอบคอบ

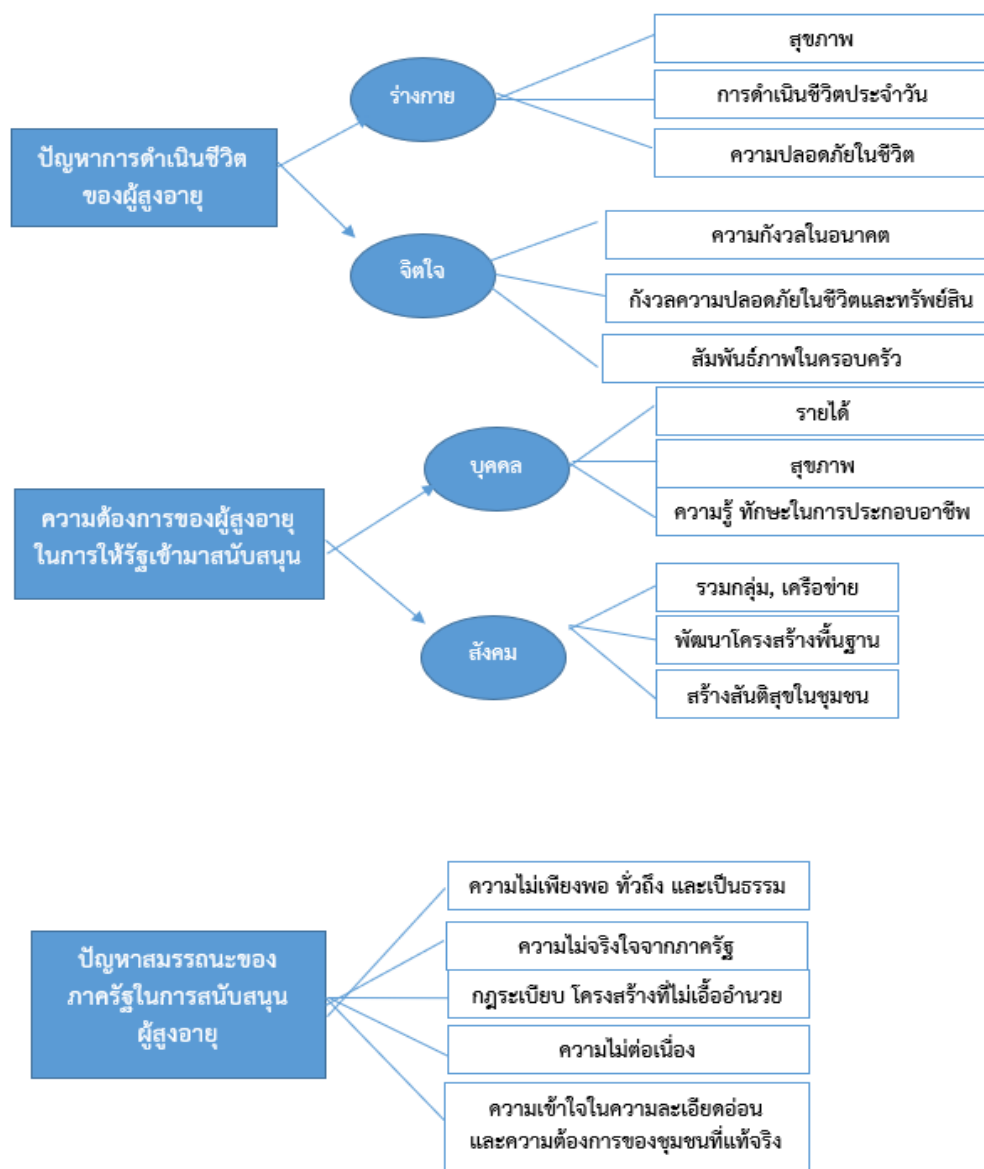
จากผลการศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุในการให้รัฐเข้ามาสนับสนุนทั้งทางด้านปัจจัยส่วนบุคคล และด้านสังคม ซึ่งประกอบด้วย ความต้องการด้านรายได้, ด้านสุขภาพ, ความรู้ ทักษะ ในการประกอบอาชีพ,ด้านการรวมกลุ่ม และการสร้างเครือข่าย, ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน, และด้านการสร้างสันติสุขภายในชุมชน ซึ่งความต้องการด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุที่สำคัญคือ ความต้องการรายได้เพื่อมาใช้จ่ายเพื่อดำรงชีวิต สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของวิชา ภูจินดา และคณะ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบทของประเทศไทย พบว่าสภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของผู้สูงอายุมากที่สุด คือเรื่องรายได้ของครอบครัวไม่มั่นคง เช่นเดียวกันกับผลการศึกษาของ ถาวร สกุลพาณิชย์ และคณะ (2559) เกี่ยวกับแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมของประเทศไทย พบว่า สวัสดิการสังคมที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยควรประกอบไปด้วย 2 ประเภท คือ 1) สวัสดิการที่เน้นการลงทุนหรือเพิ่มผลิตภาพในทุนมนุษย์ ได้แก่ การให้เงินช่วยเหลือสำหรับการเลี้ยงดูบุตร และการฝึกอบรมอาชีพที่เป็นที่ต้องการของสังคม และ 2) สวัสดิการที่เป็นตัวสร้างเสถียรภาพในระบบเศรษฐกิจ เช่น การให้เบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ โดยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ทั้งสองประเภทร่วมกัน

นอกจากนั้น ความสงบสุขทางจิตใจ และสันติสุขภายในชุมชนก็เป็นความปรารถนาที่สำคัญของผู้สูงอายุเช่นเดียวกันสะท้อนให้เห็นผ่านผลการศึกษาของ ขนิษฐา นาคะ (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตและการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในหมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่งในภาคใต้ พบว่า วิถีชีวิตของผู้สูงอายุในหมู่บ้านแห่งนี้สัมพันธ์กับการทำสวนยาง ครอบครัวยุคใหม่ และ ศาสนา สามารถสะท้อนให้เห็นจากข้อสรุป 4 ประการ คือ 1) สวนยางคือชีวิต 2) การมีวิถีชีวิตครอบครัวที่อบอุ่นท่ามกลางลูกหลาน 3) ศาสนาเป็นทางเดินของชีวิต และ 4) การดำรงชีวิตในชุมชนที่สงบสุข มากไปกว่านั้นงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นวิถีชีวิตและการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่มีคุณภาพบนพื้นฐานของการเข้าใจธรรมชาติ ที่ควรสนับสนุนให้คงไว้และเสริมสร้างให้เข้มแข็งขึ้นได้โดยการให้ข้อมูลด้านสุขภาพที่ถูกต้อง และเน้นให้เห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่พึ่งตนเองได้ ซึ่งทำให้มีความสุขและความอบอุ่นในวัยผู้สูงอายุ

จากผลการศึกษา ปัญหาด้านสมรรถนะของภาครัฐในการสนับสนุนผู้สูงอายุซึ่งมี 5 ประการ ได้แก่ 1) ความไม่เพียงพอ ทั้งถึง และเป็นธรรมในการสนับสนุน 2) ความไม่จริงจังจากภาครัฐในการสนับสนุน 3) ปัญหาปัญหาการกระจาย โครงสร้างที่ไม่เอื้ออำนวย 4) ความไม่ต่อเนื่องของการสนับสนุน 5) ปัญหาด้านความเข้าใจในความละเอียดอ่อน และความต้องการของชุมชนที่แท้จริง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทยพบว่า การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทยยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เช่น 1) ขาดการบูรณาการ และขาดความต่อเนื่อง 2) ขาดการนำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง 3) ความไม่พร้อมของงบประมาณและการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านผู้สูงอายุโดยตรง และ 4) สวัสดิการสังคมที่รัฐจัดให้กับผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุ ไม่สามารถตอบสนองปัญหาได้อย่างแท้จริงและไม่ครอบคลุมผู้สูงอายุได้ทั้งหมด เช่นเดียวกันกับ ผลการศึกษาของฉมานันท์ แก้วอินตะ (2554) พบว่า การนำแผนผู้สูงอายุฯ ฉบับปรับปรุงไปปฏิบัติไม่ประสบความสำเร็จเพราะปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ 1) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความเข้าใจที่ชัดเจนในเรื่องการนำแผนผู้สูงอายุฯ ฉบับปรับปรุงไปปฏิบัติ ขาดการบูรณาการในการ

ทำงานร่วมกันและยังขาดความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ 2) งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานยังไม่เพียงพอ และยังไม่เหมาะสม 3) ขาดการสนับสนุนเชิงนโยบายจากรัฐบาลและขาดการส่งเสริมการดำเนินงานอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ รายงานการศึกษาผลการประเมินกระบวนการทำงานด้านผู้สูงอายุของวิพรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ (2556) พบว่า การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุเป็นไปอย่างล่าช้า ขาดแผนไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม นอกจากนั้นผลการศึกษายังชี้ให้เห็นถึงอุปสรรคในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุซึ่งขึ้นอยู่กับผู้นำระดับประเทศในทำนองที่ว่า “หัวไม่ให้ความสนใจ หางก็ไม่เดิน” การดำเนินงานจึงไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งขาดทรัพยากรสนับสนุนที่เพียงพออีกด้วย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย



ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงปัญหาการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในด้านร่างกายซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องสุขภาพ อันเกิดจากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ การดำเนินชีวิตประจำวันทั้งการกิน การนอน การเคลื่อนไหวต่างๆ ที่ผู้สูงอายุต้องดำเนินชีวิตเพียงลำพัง และความปลอดภัยอันเกิดจากสถานการณ์ก่อความไม่สงบและการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านสุขภาพนั้นเป็นปัญหาเร่งด่วนที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญ และให้เข้าไปให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจังในลักษณะของการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างครอบคลุมทั่วถึง ส่วนปัญหาในด้านจิตใจนั้นเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงในอนาคตที่ต้องใช้ชีวิตอยู่เพียงลำพังช่วยเหลือตัวเองลำบาก และไม่มีรายได้เพียงพอ ความกังวลเรื่องความปลอดภัยจากสถานการณ์ความขัดแย้งในพื้นที่ และปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัวที่แยกกันอยู่ทำให้เกิดความไม่เข้าใจระหว่างกันซึ่งส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้สูงอายุ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรคำนึงถึงปัญหาด้านจิตใจของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนต้องเข้าใจ เข้าถึง จึงจะสามารถพัฒนาได้

ผลการวิจัยด้านความต้องการของผู้สูงอายุในการให้รัฐเข้ามาสนับสนุนมีทั้งมิติด้านบุคคลและด้านสังคม ในด้านบุคคลนั้นเกี่ยวข้องกับรายได้ สุขภาพ และทักษะความรู้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งทั้งสามประเด็นนี้มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ เมื่อผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพ ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษา จึงต้องการความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมเพื่อให้มีรายได้มาใช้จ่าย ดังนั้น ภาครัฐควรให้การสนับสนุนโดยบูรณาการให้ครอบคลุมทั้งสามประเด็นไปพร้อมกัน ซึ่งจะทำให้การสนับสนุนช่วยเหลือเกิดความยั่งยืน ส่วนในด้านสังคมนั้นผู้สูงอายุต้องการการสนับสนุนด้านการรวมกลุ่ม สร้างเครือข่ายเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า เป็นต้น และการสร้างสันติสุขในชุมชน ผ่านการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ซึ่งในภายในชุมชนมีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุอยู่ก่อนแล้ว ภาครัฐไม่ต้องสร้างกลุ่มใหม่ จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะเข้าไปสนับสนุนกลุ่มที่มีอยู่แล้วให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น อันจะเกิดให้เกิดพลังขับเคลื่อนชุมชนในกิจกรรมต่างๆ ลดความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นได้

ส่วนประเด็นปัญหาสมรรถนะของภาครัฐในการสนับสนุนผู้สูงอายุทั้ง 5 ประเด็น ได้สะท้อนออกมาจากผู้สูงอายุในพื้นที่ บางประเด็นเป็นปัญหาทั่วไปของภาครัฐ เช่น ความไม่ทั่วถึง เป็นธรรม, โครงสร้าง กฎระเบียบที่ไม่ยืดหยุ่น และปัญหาการดำเนินไม่ต่อเนื่อง แต่ประเด็นที่ภาครัฐควรให้ความสำคัญภายในบริบทพื้นที่เฉพาะ คือ การแสดงให้เห็นถึงความจริงใจของภาครัฐในการสนับสนุนและความเข้าใจในความละเอียดอ่อน และความต้องการของชุมชนที่แท้จริง ผ่านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการเข้าใจความหลากหลายของความคิด ความเชื่อ ภายในบริบทของชุมชน ตลอดจนเข้าไปในพื้นที่เพื่อทำงานร่วมกับชุมชนมากขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจ และรับทราบปัญหาที่แท้จริง

บทสรุป

จากการศึกษาทั้งปัญหาในการดำเนินชีวิต ความต้องการ และปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะของภาครัฐในการสนับสนุนผู้สูงอายุ ซึ่งประเด็นเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นความจริงที่ดำรงอยู่จากผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่ แม้ว่าบางประเด็นอาจจะมีจุดร่วมหลายประการ แต่ผลการศึกษา ก็แสดงให้เห็นว่าเงื่อนไข บริบท สภาพแวดล้อมเฉพาะในแต่ละพื้นที่ส่งผลกระทบต่อปัญหา และความต้องการที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นความท้าทายที่มีทั้งโอกาส และอุปสรรคของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้าน

ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ และความขัดแย้งภายใน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ปัญหาด้านสุขภาพเป็นปัญหาที่สำคัญของผู้สูงอายุในพื้นที่ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการให้ความช่วยเหลือด้วยการเพิ่มการบริการด้านสาธารณสุขให้เพียงพอทั่วถึง เช่น การจัดหน่วยตรวจสุขภาพเคลื่อนที่ตามพื้นที่ชุมชนมากขึ้น เพื่อให้เพียงพอทั่วถึงกับความต้องการ นอกจากนี้ ปัญหาด้านความกังวลต่ออนาคต และสัมพันธภาพในครอบครัวเป็นปัญหาที่มีผลกระทบด้านจิตใจของผู้สูงอายุ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมเพื่อให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำที่ถูกต้องกับผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ความต้องการการช่วยเหลือด้านรายได้ เป็นความต้องการหลักที่สำคัญของผู้สูงอายุ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการส่งเสริมด้านรายได้ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุโดยเน้นจุดแข็งที่มีอยู่ภายในชุมชน เช่น สนับสนุนส่งเสริมด้านการตลาดแต่ผลิตภัณฑ์ในชุมชนมากขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้ ความต้องการด้านการรวมกลุ่ม เครือข่ายของผู้สูงอายุ ถือเป็นประเด็นสำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปสนับสนุนให้มีกำลังเข้มแข็ง และมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ปัญหาความไม่จริงใจ ความเข้าใจถึงความละเอียดอ่อน และความต้องการของชุมชนที่แท้จริง เป็นอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินงานของภาครัฐ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าใจถึงบทบาทของตนเอง และต้องลงมาใกล้ชิดกับชุมชนผู้สูงอายุ เพื่อจะได้ทราบและเข้าใจถึงความต้องการที่แท้จริง และเข้าใจถึงประเด็นที่ละเอียดอ่อนในแต่ละพื้นที่ ทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสื่อสารที่ดีกับประชาชน และสนับสนุนด้านการสื่อสารที่ดีระหว่างประชาชนกับประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะประชาชนต่างศาสนา เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ค้นพบปัญหา อุปสรรค และความต้องการที่สำคัญของผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยควรให้ความสำคัญกับเงื่อนไข บริบท สภาพแวดล้อมเฉพาะของแต่ละพื้นที่ซึ่งส่งผลต่อปัญหา และความต้องการที่แตกต่างกัน สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ การศึกษาการพัฒนาารูปแบบการสนับสนุนของภาครัฐในบริบทเฉพาะของพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

ชนิษฐา นาคะ. (2542). *วิถีชีวิตและการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในหมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่งในภาคใต้*.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหิดล.

จงจิตต์ ฤทธิรงค์ และคณะ. (2560). *ปัญหาและความเสี่ยงในการถูกละเมิดสิทธิและประเพณี*

สถานการณ์เพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ฉมนันท์ แก้วอินท๊ะ. (2554). การนำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 ไปปฏิบัติ : กรณีศึกษา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิตศึกษานับบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ถาวร สกุลพาณิชย์ และคณะ. (2559). การศึกษาแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมของ ประเทศไทย. นนทบุรี : สำนักงานวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักประกันสุขภาพไทย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

เพ็ญจันทร์ ประดับมุข-เซอร์เรอร์ และคณะ. (2557). รายงานวิจัย โครงการการคุ้มครองทางสังคม: การสร้างภูมิคุ้มกันภัยทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ. ภาควิชาสังคมและสุขภาพ คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2560). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยปี2560. ค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2564, จาก <http://resource.thaihealth.or.th/library/musthave/16626>.

วิพรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ. (2556). รายงานการศึกษา โครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 -2564) ระยะที่ 2 (พ.ศ.2550-2554). วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิสาชา ภูจินดา และคณะ. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบทของประเทศไทย. สำนักวิจัย และคณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์. (2557). สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้. 1(7): 73-82.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). วาระปฏิรูปที่ ๓๐ : การปฏิรูประบบเพื่รองรับสังคมสูงวัย. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

